

Насоки за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия

Насоки за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия

Моля, цитирайте настоящата публикация като:

ОИСР (2022 г.), Насоки за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия,
www.oecd.org/corporate/Anti-Corruption-Integrity-Guidelines-for-SOEs.htm

Настоящото издание е публикувано под отговорността на генералния секретар на ОИСР. Изложените становища и аргументи не отразяват непременно официалните възгледи на ОИСР или на правителствата на нейните страни членки, или на Европейския съюз. Настоящият документ и всяка карта, включена в него, не засягат статута или суверенитета на която и да е територия, определянето на международните граници и името на дадена територия, град или област.

© ОИСР 2022

Предговор

Премахването на корупцията и подобряването на почтеността в държавните предприятия (ДП) е ясен политически императив. Днес 102 от 500-те най-големи предприятия в света са държавни и тенденцията е ясно възходяща. От началото на века броят им се е утроил. Тъй като ролята им на глобални конкуренти продължава да нараства, е по-важно от всякога ДП да работят прозрачно и ефективно.

Изследвания на ОИСР и други организации показват, че някои ДП могат да бъдат особено изложени на корупционен риск. Държавната собственост е концентрирана във високорискови сектори, като например добивната промишленост и инфраструктурата, където публичният и частният сектор се пресичат чрез ценни концесии и големи проекти за обществени поръчки. Силната и отговорна държавна собственост е от съществено значение за ефективното намаляване на тези корупционни рискове. В същото време държавните предприятия в много икономики продължават да предоставят основни обществени услуги. Разходите за държавната хазна и обратните ефекти от неправилното разпределение на ресурсите в резултат на корупцията в държавните предприятия могат опасно да подкопаят доверието на гражданите в публичните институции.

Качеството на корпоративното управление и начинът, по който държавата упражнява правата си на собственост, могат да помогнат за решаването на много от тези проблеми. Някои държавни дружества все още функционират като публични институции, въпреки че имат икономически цели и се конкурират на пазара, а много от тях не разполагат с усъвършенстваните механизми за управление на риска и спазване на изискванията, които се срещат в частните дружества с най-добри практики. Държавните предприятия могат също така да бъдат обект на неправомерна намеса от страна на висши държавни служители или други трети страни. Препоръката на Съвета относно Насоките за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия (Насоки за АКП) може да помогне на държавите като собственици да насърчават почтеността и да се борят с корупцията в ДП. Те допълват вече съществуващите Насоки на ОИСР за корпоративното управление на държавните предприятия.

Насоките за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия представляват широко разпространен международен консенсус. Те са широко застъпени в Принципите на високо равнище на Г-20 за предотвратяване на корупцията и осигуряване на почтеност в държавните предприятия, одобрени от лидерите на Г-20 през 2018 г. Насоките за АКП отразяват позицията на ОИСР като водещ световен орган за определяне на стандарти в областта на управлението на държавните предприятия, борбата с корупцията и почтеността. Те обогатяват инструментариума на ОИСР и допринасят за издигане на международния консенсус на следващо ниво, като превръщат ангажимента в действие.

Насърчавам всички държави от ОИСР и страните партньори да използват активно Насоките за АКП. В утрешния корпоративен свят държавните предприятия следва да дават пример за усилията на публичния сектор за предотвратяване на корупцията. Като разпространяват и прилагат тези Насоки, създателите на политики могат да направят важна стъпка в тази посока.

Анхел Гурия
Генерален секретар на ОИСР

Въведение

Препоръката на Съвета на ОИСР относно Насоките за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия (Насоки за АКП) е първият международен инструмент, който предлага на държавите, в ролята им на собственици на предприятия, подкрепа в борбата с корупцията и насърчаването на почтеността в притежаваните от тях предприятия.

Настоящите Насоки за АКП ще служат като придружаващ инструмент към Препоръката на Съвета на ОИСР относно Насоките за корпоративно управление на държавните предприятия (Насоки за ДП). Насоките за ДП са приложими по същия начин за всички ДП, които извършват икономически дейности, изключително или заедно с преследването на цели на обществената политика или упражняването на държавна власт или държавна функция.

Приети на заседанието на Съвета на ОИСР на министерско равнище на 22 май 2019 г., Насоките за АКП добавят още едно измерение към инструментариума на ОИСР за борба с корупцията и насърчаване на почтеността. Те се основават на и допълват съществуващите глобални стандарти, включително Насоките за ДП, Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление, Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международните търговски сделки и Препоръката на Съвета на ОИСР относно почтеността в публичния сектор. По този начин Насоките за АКП допринасят и за прилагането на стратегическия подход на ОИСР за борба с корупцията и насърчаване на почтеността.

Благодарности

Настоящите насоки са разработени от Работната група за държавната собственост и приватизационните практики към Комитета за корпоративно управление на ОИСР в сътрудничество с Работната група на ОИСР по въпросите на подкупването при международни търговски сделки и Работната група на ОИСР на старшите служители в областта на почтеността в публичния сектор.

Насоките за АКП са заслуга на ангажираността и експертния опит на тези органи, както и на безценните знания, събрани в съответните им инструменти. Тяхното уникално многогодишно сътрудничество гарантира, че Насоките за АКП се основават на съществуващите международни инструменти, свързани с корпоративното управление, борбата с корупцията и почтеността, и са напълно съгласувани с тях. Представителите на трите органа и техните секретариати на ОИСР допринесоха значително за процеса на задълбочени консултации и ще участват в прилагането на Насоките за АКП.

Насоките за АКП станаха възможни благодарение на приноса на ОИСР и страните партньори, Стопанския и индустриален консултативен комитет (VIAC) и Консултативния комитет на профсъюзите (TUAC), участници в бизнес общността, включително ДП, международни финансови институции и представители на гражданското общество, включително „Transparency International“ и Института за управление на природните ресурси.

По-ранните итерации на Насоките за АКП бяха обект на коментари от страна на заинтересованите страни чрез онлайн обществена консултация, по време на срещи на ОИСР и на международни събития, включително Глобалния форум на ОИСР за борба с корупцията и почтеност (март 2018 г.), Азиатската мрежа за корпоративно управление на ДП (септември 2018 г.), Латиноамериканската мрежа за корпоративно управление на ДП (ноември 2017 г.) и Специалната кръгла маса за почтеност, борбата с корупцията и отговорно бизнес поведение в сектора на ДП (октомври 2017 г.). Онлайн обществената консултация беше проведена в периода декември 2018 г. - януари 2019 г., като беше популяризирана чрез различни мрежи и бюлетини

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	3
Въведение	5
Благодарности	6
Относно насоките	9
Препоръката на Съвета относно Насоките за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия	11
A. Почтеност на държавата	14
Прилагане на високи стандарти на поведение от страна на държавата	14
Създаване на уредба на собствеността, която допринася за почтеността	15
Б. Упражняване на държавна собственост по отношение на почтеност	17
Осигуряване на яснота в правната и регулаторната рамка и в очакванията на държавата по отношение на борбата с корупцията и почтеността	17
Действие като активен и информиран собственик по отношение на борбата с корупцията и почтеността в държавните предприятия	18
В. Насърчаване на почтеността и предотвратяване на корупцията на ниво предприятие	19
Насърчаване на интегрирани системи за управление на риска в държавните предприятия	19
Насърчаване на мерките за вътрешен контрол, етика и съответствие в държавните предприятия	20
Запазване на автономността на органите за вземане на решения в ДП	22
Г. Отчетност на държавните предприятия и на държавата	23
Създаване на механизми за отчетност и проверка на държавните предприятия	23
Предприемане на действия и спазване на надлежния процес при разследвания и наказателни преследвания	24
Привличане участието на гражданското общество, обществеността и медиите, както и на бизнес общността	25

8 | СЪДЪРЖАНИЕ

Допълнителни разпоредби 26

Библиография 27

Относно насоките

Значителна част от най-големите компании в света, която според сведенията се увеличава, е държавна собственост. Държавните предприятия са концентрирани предимно в ключови сектори, включително обществени услуги, природни ресурси, добивна промишленост и финанси. Освен това операциите на ДП имат важни фискални последици и могат да доведат до задължения, включително в правен аспект, към правителството, което в крайна сметка може да бъде отговорно за техните финанси.

Доброто управление на ДП е от решаващо значение за справедливите и отворени пазари, за функционирането на техните национални икономики, където ДП са активни, и за предоставянето на публични услуги на широката общественост. *Насоките на ОИСР за държавните предприятия* (Насоки за ДП) бяха преразгледани през 2015 г. на фона на значителния напредък в редица държави в професионализирането на собствеността на ДП и подобряването на управлението на отделните дружества.

Въпреки това корупцията или други неправомерни практики, които се срещат във и по отношение на ДП, остават основна пречка за доброто корпоративно управление. Те не само могат да навредят на марката и репутацията на дружеството и да се отразят на резултатите на ДП, но и да причинят значителни финансови загуби, да доведат до подкопаване на общественото доверие, да влошат националния и международния инвестиционен климат и да окажат пряко въздействие върху предоставянето на обществени услуги на гражданите. Корупцията във и по отношение на ДП може да не е проблем единствено за въпросните ДП. В някои случаи тя е ендемична или отразява липсата на почтеност в публичния сектор. Предотвратяването на корупцията и насърчаването на почтеността в ДП изисква взаимно допълващи се подходи от страна на държавата и ДП, като се разчита, първо, на почтеността на държавата и на добросъвестното изпълнение на нейните отговорности по отношение на собствеността и, второ, на добрите практики в сектора на ДП, които могат да сигнализират и да подкрепят законната държавна собственост.

Рисковете от корупция в ДП могат да бъдат или да не бъдат качествено различни от тези в частните фирми, но високите стандарти за почтеност в ДП могат на практика да зависят от начина, по който държавата упражнява своите права на собственост. Проучване на ОИСР от 2018 г. установи, че в някои случаи ДП изглеждат по-малко способни или по-малко склонни от частните фирми да избягват известни високорискови дейности (ОИСР, 2018а). Освен това анализът на приключилите случаи на подкупи за периода 1999 - 2014 г. показва, че служители на държавни предприятия са били подкупвани по-често, отколкото други държавни служители (ОИСР, 2014). Трябва да се вземе предвид рискът ДП да бъдат умишлено използвани от високопоставени държавни служители като канали за политическо финансиране, покровителство или лично обогатяване или обогатяване на свързани лица. ДП са изложени на риск в случаите на: (i) обща липса на почтеност в публичния сектор; (ii) липса на професионализъм при упражняването на държавната собственост; (iii) управление на риска и корпоративен контрол, които са недостатъчни или се пренебрегват, и (iv) слабо правоприлагане или неправомерна защита от правоприлагащите органи и други дисциплиниращи сили.

Насоките за АКП имат за цел да допълнят Насоките за ДП като предоставят насоки на държавата за изпълнение на ролята ѝ на активен и информиран собственик в конкретната област на борба с корупцията и почтеност. Основните елементи, които се разглеждат както в Насоките за АКП, така и в Насоките за ДП, включват: (i) професионализиране на държавната собственост; (ii) осигуряване на ефективност, прозрачност и отчетност на държавните предприятия, сходни с тези на най-добрите частни дружества; и (iii) гарантиране, че конкуренцията между държавните и частните предприятия, когато има такава, се осъществява при равни условия.

Насоките за АКП са разработени с разбирането, че държавата, в ролята си на собственик на предприятие, трябва да се придържа към четири основни принципа, подобни на тези, застъпени в Насоките за ДП. Първият принцип е, че държавната собственост се упражнява в икономическа среда, основана на правила, в която всеки икономически субект черпи правомощията си от приложимите закони и се държи в съответствие с тях. Вторият принцип е този за строго разделение на ролите между държавата като собственик и управлението на ДП (държавата предоставя на ДП пълна оперативна самостоятелност). Третата предпоставка е необходимостта от ясно разграничение между ролята на държавата като собственик и другите ѝ роли (напр. регулаторна, разработване на политики и обвинителна роля). На четвърто място, ДП не трябва да имат нечестно предимство поради близостта си с държавата, нито да бъдат натоварени с регулации и контрол в сравнение с частните фирми.

Насоките за АКП са приложими за всички ДП, които упражняват икономическа дейност, изключително или заедно с изпълнението на цели на обществената политика или упражняването на държавна власт или държавна функция¹. Някои от подробните разпоредби в Насоките за АКП могат да надхвърлят възможностите за прилагане от страна на малки държавни предприятия, като в този случай може да се наложи да се прояви гъвкавост и пропорционалност. Като ръководещ принцип, субектите, отговорни за функциите на собственост на предприятия, държани на поднационално равнище на управление, трябва да се стремят да изпълняват колкото се може повече от препоръките в Насоките за АКП, ако е приложимо.

Независимо че Насоките за АКП са предназначени да допълват Насоките за ДП, те също така се основават и имат за цел да допълнят съществуващи правни инструменти на ОИСР, отнасящи се до борбата с корупцията, почтеността и корпоративното управление, а именно Конвенцията за борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международните търговски сделки [[OECD/LEGAL/0293](#)] и свързаните с нея правни инструменти, както и Препоръката на Съвета относно почтеността в публичния сектор [[OECD/LEGAL/0435](#)].

---

¹ Предвид различния състав на ДП в различните държави и поради липсата на общоприето определение за ДП, проучването на конкретните факти може да помогне да се определи дали дадено предприятие действително е ДП. Този анализ следва да включва разглеждане на собствеността, контрола, статута и функциите на предприятието. Въпреки че субектите може да не попадат в горното определение за ДП, държавата може да прецени дали те трябва да се възползват от прилагането на съответните препоръки, съдържащи се в Препоръката. Правителствата също така се различават по начина, по който са структурирани, и в някои случаи може да имат други правителствени структури, изпълняващи други правителствени функции. Такива структури също трябва да са наясно с повишените рискове от корупция в сектора на държавните предприятия. Препоръката може да бъде полезна за тези структури, независимо дали въпросните субекти са или не са технически държавни предприятия.

Препоръката на Съвета относно Насоките за борба с корупцията и почтеност в държавни предприятия

СЪВЕТЪТ,

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД член 5, буква б) от Конвенцията за Организацията за икономическо сътрудничество и развитие от 14 декември 1960 г;

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД Препоръката на Съвета за Насоките за корпоративно управление на държавните предприятия [[OECD/LEGAL/0414](#)] (наричани по-нататък „Насоки за ДП“), за които в настоящата Препоръка определят допълнителни насоки за почтеността на държавните предприятия;

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД Декларацията за международните инвестиции и многонационалните предприятия [[OECD/LEGAL/0144](#)] и Насоките за многонационалните предприятия; Конвенцията за борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международните търговски сделки [[OECD/LEGAL/0293](#)]; Препоръката на Съвета относно Насоките за управление на конфликта на интереси в публичния сектор [[OECD/LEGAL/0316](#)]; Препоръката на Съвета за по-нататъшна борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица при международни бизнес сделки [[OECD/LEGAL/0378](#)], включително Приложение II към нея: Ръководство за добри практики в областта на вътрешния контрол, етиката и спазването на правилата; Препоръката на Съвета относно Ръководството за надлежна проверка на отговорните вериги за доставка на минерали от засегнати от конфликти и високорискови райони [[OECD/LEGAL/0386](#)]; Препоръката на Съвета относно почтеността в публичния сектор [[OECD/LEGAL/0435](#)]; Препоръката на Съвета относно принципите на корпоративното управление [[OECD/LEGAL/0413](#)]; Препоръката на Съвета относно обществените поръчки [[OECD/LEGAL/0411](#)], и Препоръката на Съвета относно Ръководството на ОИСР за надлежна проверка за отговорно бизнес поведение [[OECD/LEGAL/0443](#)];

ПРИЗНАВАЙКИ важната роля, която държавните предприятия играят в много икономики, нарастващото им участие на международните пазари и големите ползи, произтичащи от доброто корпоративно управление в държавните предприятия;

ПРИЗНАВАЙКИ, че държавните предприятия са изправени пред някои очевидни предизвикателства за управлението, произтичащи от факта, че тяхната собственост се упражнява от държавни служители от името на широката общественост;

ПРИЗНАВАЙКИ, че държавните предприятия са изправени пред рискове от корупция, както като платци, така и като получатели на подкупи, както и от други неправомерни практики, които могат да се увеличат в случаите на: (i) обща липса на почтеност в публичния сектор; (ii) липса на професионализъм при упражняването на държавната собственост; (iii) управление на риска и корпоративен контрол, които са недостатъчни или се пренебрегват, или; (iv) слабо правоприлагане или неправомерна защита от правоприлагането и други дисциплиниращи сили;

ПРИЗНАВАЙКИ, че държавните предприятия не следва да се използват като канали за политическо финансиране, покровителство или лично обогатяване или обогатяване на свързани лица;

ПРИЗНАВАЙКИ значението на Принципите на високо равнище на Г-20 за предотвратяване на корупцията и осигуряване на почтеност в държавните предприятия, както и работата на ОИСР по отношение на търговията със стоки в публичния сектор и корупцията във веригата за създаване на стойност в добивната промишленост;

СЧИТАЙКИ, че предотвратяването на корупцията и насърчаването на почтеността в държавните предприятия изисква взаимно допълващи се подходи както от страна на държавата, така и от страна на държавните предприятия, като се разчита, първо, на почтеността на държавата и на изпълнението на нейните отговорности за собствеността и, второ, на добрите практики на държавните предприятия и в техните сектори на дейност;

СЧИТАЙКИ, че настоящата Препоръка е приложима за всички държавни предприятия, които извършват икономически дейности, изключително или заедно с преследването на цели на обществената политика или упражняването на държавна власт или държавна функция;

По предложение на Комитета по корпоративно управление, чрез Работната група за държавната собственост и приватизационните практики и в сътрудничество с Работната група по въпросите на подкупването в международните търговски сделки и Работната група на старшите служители в областта на почтеността в публичния сектор:

I. ПРИЕМА, че за целите на настоящата Препоръка се използват следните определения:

- *Държавни предприятия (ДП)*: Страните се различават по отношение на обхвата на институциите, които те считат за държавни предприятия. В съответствие с Насоките за ДП всяко юридическо лице, признато от националното право за предприятие, и в което държавата упражнява собственост или контрол, следва да се счита за ДП. Това включва акционерни дружества, дружества с ограничена отговорност и командитни дружества. Освен това създадени със закон корпорации с тяхната юридическа правосубектност, установени чрез специфично законодателство, следва да се разглеждат като ДП, ако тяхното предназначение и дейности или части от техните дейности са предимно икономически.
- *Собственост и контрол*: Препоръката се отнася за предприятия, които са под контрола на държавата, или от държавата като краен действителен собственик на по-голямата част от акциите с право на глас, или ако по друг начин упражнява еквивалентна степен на контрол. Примери за еквивалентна степен на контрол включват например случаи, в които правни разпоредби или дружествен учредителен договор осигуряват непрекъснат държавен контрол върху предприятие или неговия съвет на директорите, в което държавата държи миноритарен дял. Някои гранични казуси трябва да бъдат разгледани според случая, както е предвидено в Насоките за ДП.
- *Управителни органи на държавните предприятия (напр. „Съвети“)*: Повечето, но не всички държавни предприятия, се ръководят от управителни органи, наричани обикновено съвети. Някои държавни предприятия имат двустепенни съвети, които разделят функциите по надзор и управление в различни органи. Други имат само едностепенни съвети, които могат евентуално да включват изпълнителни (управляващи) директори. В контекста на настоящия документ „съвет“ се отнася до корпоративния орган, натоварен с функциите по управление на предприятието и наблюдение на ръководството.
- *Независим член на съвета*: Много правителства включват „независими“ членове в съветите на държавните предприятия, но обхватът и дефинирането за независимост варират значително в зависимост от националния правен контекст и кодексите за

корпоративно управление. Най-общо казано, независим член на съвета се приема за независим както от предприятието (неизпълнителен член на съвета), така и от държавата (нито държавен служител, нито държавен чиновник, нито избран служител). Когато е приложимо, под независими членове на съвета се разбират лица, които нямат никакви материални интереси или взаимоотношения с предприятието, неговото ръководство, други основни акционери и принципала на собствеността, което би могло да застраши упражняването на обективна преценка от тяхна страна.

- *Принципал на собствеността*: Принципалът на собствеността е частта от държавата, отговорна за функцията на собственост, или упражняването на правата на собственост върху държавните предприятия. Под „принципал на собствеността“ може да се разбира единна агенция за държавна собственост, координираща агенция или министерство от правителството, отговорно за упражняването на държавната собственост. В случаите, когато на една правителствена институция не е възложено да играе водеща роля по отношение на собствеността, настоящата Препоръка следва да се изпълнява от различните правителствени институции, отговорни за функцията на собственик или за упражняването на правата на собственост в държавните предприятия.
- *Корупция*: Въпреки че не съществува международно прието определение, за целите на настоящата Препоръка корупцията може да се разбира като цяло като обхващаща корупционни действия в обхвата на Конвенцията на ООН срещу корупцията.
- *Почтеност*: Последователно съгласуване и спазване на общи етични ценности, принципи и норми за отстояване и приоритизиране на обществения интерес пред частните интереси.
- *Вътрешен(и) контрол(и)*: Контролните дейности, осъществявани от съвета на ДП, ръководството и друг персонал, предназначени да помогнат на ДП да постигне целите си, свързани с операциите, отчитането и спазването на изискванията, така че да се сведе до минимум честотата на измамите, разхищенията, злоупотребите или лошото управление.
- *Вътрешен одит*: Независимата и обективна дейност за осигуряване на увереност и консултиране, която помага на ДП да подобри дейността си и да постигне целите си. Функцията вътрешен одит прилага систематичен и професионален подход за оценяване и подобряване на ефективността на управлението на риска, вътрешния контрол и управлението и се отчита пред съвета.
- *Външен одит*: Одит от реализиращи печалба външни одитори, които са установени извън одитираното държавно предприятие, независими са от държавното предприятие и от държавата и по правило се назначават от годишното общо събрание на дружеството. Текстът е изричен, когато вместо това се говори за „външен одит“, извършван от националния орган, който е упълномощен да упражнява надзор върху изпълнението на публичния бюджет и притежава конституционни гаранции за функционална и организационна независимост (наричани по-нататък „Върховни одитни институции“).

А. Почтеност на държавата

II. ПРЕПОРЪЧВА всички правителства на държавите-членки и нечленуващите държави, които прилагат настоящата Препоръка (наричани по-долу „Прилагащи държави“), да имат предвид, че държавните предприятия са автономни юридически лица, които се контролират от правителства и високопоставени държавни служители и се подчиняват на общото върховенство на закона в страните, в които осъществяват дейността си. Прилагащите държави следва да установят и да се придържат изцяло към добрите практики и високите стандарти на поведение, от които зависи почтеността в държавните предприятия. За тази цел Прилагащите държави, по целесъобразност действащи чрез своите принципи на собствеността, следва да предприемат следните действия:

Прилагане на високи стандарти на поведение от страна на държавата

1. Държавата трябва да даде приоритет на обществения интерес и да реагира на опасенията за почтеност във и по отношение на притежаваните от нея ДП. Това включва, наред с другото, насърчаване на култура на прозрачност в цялото правителство, където етичните дилеми, опасенията за почтеността в публичния сектор и грешките могат да се обсъждат свободно и където ръководството реагира и се ангажира да предоставя навременни становища и да решава съответните проблеми.
2. Държавата следва да прилага високи стандарти на поведение, като дава пример за поведение в ДП и проявява почтеност към обществото като краен собственик. За тази цел представителите на принципала на собствеността и други лица, отговорни за упражняване на собствеността от името на държавата, следва:
  - i. Да прилагат процеси за наемане, задържане, обучение, пенсиониране и възнаграждение, които се основават на принципите на ефективност, прозрачност и предварително определени критерии като заслуги, справедливост, способности и почтеност.
  - ii. Да се подчиняват на правила за конфликт на интереси, които в достатъчна степен уреждат конфликтите, които могат да възникнат пряко при управлението на конкретни ДП или портфейли от ДП, или които могат да възникнат в резултат на дейности, извършвани от ДП, или на въпроси, свързани със сектора, в който оперира ДП. Такива правила могат да ограничат възможността на определени държавни служители, като например служители на принципала на собствеността, да притежават дялове в ДП или в сектора, в който оперират ДП (напр. конкуренти или доставчици), или да участват в корпоративното управление на дружества от частния сектор.
  - iii. Да се подчиняват на разпоредбите за работа с чувствителна информация, за да се намалят рисковете от търговия с вътрешна информация.
  - iv. Да разполагат с ясни правила и процедури за докладване на опасения относно действителни или предполагаеми незаконни или неправилни практики, които са забелязали при изпълнение на функциите си на собственост. Процедурите следва да включват, при необходимост и когато е уместно, докладване на компетентните органи, които са отдалечени от функцията на собственост и които имат мандат и капацитет да

провеждат разследвания без злоупотреба с влияние. Лицата, които съобщават за опасения, следва да бъдат защитени от закона и на практика срещу всички видове неоправдано отношение вследствие на това.

3. Принципалът на собствеността следва да се отчита пред съответните представителни органи, включително националното законодателство.

Създаване на уредба на собствеността, която допринася за почтеността

4. Държавата трябва да предприеме подходящи мерки, за да предотврати злоупотребата с ДП с цел лично или политическо облагодетелстване, включително чрез:
  - i. Предприемане на необходимите мерки, за да се установи, че приложимите закони, криминализиращи подкупването на държавни служители, се прилагат в еднаква степен за представителите на управителните органи, ръководството и служителите на ДП, когато те се считат за държавни служители.
  - ii. Предприемане на необходимите мерки за забрана на използването на ДП като средство за подкупване на чуждестранни и местни държавни служители.
  - iii. Предприемане на необходимите мерки за забрана на използването на ДП като средства за финансиране на политически дейности и за предоставяне на средства за политически кампании.
5. Уредбата на собствеността следва да благоприятства почтеността, което предполага:
  - i. Ясно определяне на упражняването на правата на собственост в рамките на държавната администрация като централизирано в един принципал на собствеността или, ако това е не е възможно, от координиращ орган, който има капацитета и компетентността да изпълнява ефективно задълженията си.
  - ii. Разделяне на собствеността от другите държавни функции, за да се сведат до минимум конфликтите на интереси и възможностите за политическа намеса (нестратегическа или оперативна по характер) и друга злоупотреба с влияние от страна на държавата, обслужващи политики или политически свързани трети страни в ДП. Когато функциите на собственост са възложени на министерства с други функции, свързани с ДП, следва да се предприемат адекватни мерки за разделянето им.
  - iii. Изясняване и предоставяне на публично достъпна информация за структурата на собствеността, включително свързване на ДП с принципала на собствеността, който отговаря за посочените ДП. Това може да включва например вписване на ДП в регистрите на действителните собственици.
  - iv. Изясняване и публично оповестяване на ролите на други (несобственически) държавни функции по отношение на ДП, които могат да взаимодействат, рядко или често, с ДП при изпълнение на техните функции - включително, *наред с другото*, регулаторни агенции и институции за одит или контрол.
  - v. Насърчаване на професионалния диалог между принципала на собствеността и държавните органи, отговорни за предотвратяването на корупцията или други незаконни практики, когато това е уместно и позволено от правната система.
  - vi. Създаване на подходяща рамка за комуникация, която включва поддържане на точни записи на комуникацията между принципала на собствеността и ДП.
  - vii. Поддържане на високи стандарти за прозрачност и оповестяване, когато ДП съчетават икономически дейности и обществени политически цели по отношение техните структури на разходите и приходите, което позволява разпределение по основни области на дейност.
  - viii. Гарантиране, че принципалът на собствеността е подготвен да извършва редовно наблюдение, преглед и оценка на дейността на ДП, както и да упражнява надзор и да

16 | А. ПОЧТЕНОСТ НА ДЪРЖАВАТА

следи за спазването на приложимите стандарти за корпоративно управление, – включително тези, свързани с борбата с корупцията и почтеността.

Б. Упражняване на държавна собственост по отношение на почтеност

III. ПРЕПОРЪЧВА *Прилагащите държави да действат като активни и ангажирани собственици, като изискват от ДП да спазват високи стандарти за ефективност и почтеност и същевременно се въздържат от неправомерна намеса в дейността на ДП или от пряк контрол върху тяхното управление. Принципалите на собствеността следва да разполагат с правната подкрепа, капацитета и информацията, които са им необходими, за да изискват от ДП да спазват високи стандарти за ефективност и почтеност. Прилагащите държави трябва да изяснят своите очаквания по отношение на борбата с корупцията и почтеността. За тази цел Прилагащите държави, по целесъобразност действащи чрез своите принципали на собствеността, следва да предприемат следните действия:*

Осигуряване на яснота в правната и регулаторната рамка и в очакванията на държавата по отношение на борбата с корупцията и почтеността

1. Трябва да има яснота в правната и регулаторната рамка по отношение на функционирането и отчетността на ДП, като най-добрите практики на частния сектор в области като корпоративна отговорност, счетоводство и одит се прилагат и за ДП. Правната и регулаторната рамка следва да улеснява равнопоставеността на пазара, на който ДП извършват икономически дейности.
2. Държавата трябва ясно да определи целите на ДП и да избягва да ги предефинира по непрозрачен начин. Широките мандати и цели на ДП следва да се преразглеждат само в случаите, когато е налице фундаментална промяна на мисията.
3. На принципала на собствеността следва да бъде възложена роля за изпълнение на собствеността. Когато представители на правителството, включително тези на принципала на собствеността, дават инструкции, които изглеждат неправомерни, ДП следва да могат да потърсят съвет или да докладват за това по установените канали за докладване.
4. Държавата трябва ясно да определи и последователно да комуникира високите очаквания по отношение на борбата с корупцията и почтеността чрез, наред с другото, процесите на:
  - i. Идентифициране и изразяване на техните очаквания, свързани с високорискови области, които биха могли да включват, наред с другото: инвестиции и отчуждаване от държавата; управление на човешките ресурси; възлагане на обществени поръчки за стоки и услуги; възнаграждение на съвета и висшето ръководство; конфликт на интереси; политически дарения; плащания за улесняване, подстрекаване и изнудване; фаворизиране, непотизъм или кронизъм; предлагане и приемане на подаръци; гостоприемство и развлечения и; благотворителни дарения и спонсорство.
  - ii. Периодично преразглеждане на очакванията на държавата по отношение на борбата с корупцията и почтеността въз основа на цялостен анализ на съществуващите и нововъзникващите рискове, свързани с корупцията.

Действие като активен и информиран собственик по отношение на борбата с корупцията и почтеността в държавните предприятия

5. Държавата трябва да действа като активен и информиран собственик по отношение на борбата с корупцията и почтеността в притежаваните от нея дружества. Нейните съответни и основни отговорности по отношение на борбата с корупцията и почтеността в държавните предприятия следва да включват, но не се ограничават до:
- i. Създаване на системи за отчитане, които позволяват редовно наблюдение и оценка на резултатите на ДП по отношение на установените цели и предварително определени показатели, оценка на съответствието на ДП с приложимите стандарти за корпоративно управление и оценка на съответствието им с очакванията на държавата по отношение на почтеността и борбата с корупцията. Източниците, използвани при наблюдението и оценката, следва да улесняват адекватното разбиране на управлението на риска от корупция в ДП.
  - ii. Развиване на капацитет в областта на риска и контрола с цел най-добро наблюдение и оценка на прилагането от страна на държавните предприятия на съответните стандарти и очакванията на собствениците, както и участие в обсъждания на усилията за намаляване на риска от корупция със съветите на ДП.
  - iii. Разработване на политика за оповестяване на информация, която да идентифицира каква информация трябва да разкриват публично ДП, подходящите канали за оповестяване на информация и механизмите на ДП за гарантиране на качеството на информацията. При надлежно отчитане на капацитета и размера на ДП, видовете оповестявана информация трябва да се доближават максимално до тези, предложени в Насоките за ДП, и биха могли да включват допълнително оповестявания, свързани с почтеността. Държавата следва да обмисли разработването на механизми за измерване и оценка на изпълнението на изискванията за оповестяване от страна на ДП.
  - iv. Оповестяване на цялата финансова подкрепа от страна на държавата за ДП по прозрачен и последователен начин.
  - v. Използване, по целесъобразност, на инструменти за сравнителен анализ за оценка на общата експозиция на риск на държавата чрез собствеността ѝ върху ДП. Когато е уместно, такива инструменти трябва да се използват и за насърчаване на подобренията в управлението на риска от корупция сред ДП.

В. Насърчаване на почтеността и предотвратяване на корупцията на ниво предприятие

IV. ПРЕПОРЪЧВА *Прилагащите държави да гарантират, че тяхната политика по отношение на собствеността е съобразена в пълна степен с това, че крайъгълен камък на насърчаването на почтеността и предотвратяването на корупцията във и по отношение на ДП са ефективният вътрешен контрол на дружеството, мерките за етика и съответствие, които предотвратяват, откриват и намаляват рисковете, свързани с корупцията, и прилагат правилата. Прилагащите държави трябва да гарантират, че ДП се контролират от ефективни и компетентни съвети на директорите, които са оправомощени да упражняват надзор върху управлението на дружествата и да действат независимо от държавата като цяло. За тази цел Прилагащите държави, по целесъобразност действащи чрез своите принципи на собствеността, следва да предприемат следните действия:*

Насърчаване на интегрирани системи за управление на риска в държавните предприятия

1. Държавата следва да насърчава съветите и надзорните органи на ДП да упражняват надзор, а ръководството да прилага системи за управление на риска, съизмерими с очакванията на държавата и, когато е уместно, в съответствие с изискванията за регистрираните на борсата дружества. За тази цел държавата, действайки чрез принципала на собствеността, следва да насърчава ДП да възприемат подход, основан на риска, и да се придържат, доколкото е възможно, към добри практики, като например:
  - i. Системата за управление на риска се разглежда като неразделна част от стратегията на ДП и постигането на предварително определените цели. По този начин тя обхваща последователен и всеобхватен набор от мерки за вътрешен контрол, етика и съответствие, които се разработват и поддържат в отговор на редовни и адаптирани оценки на риска.
  - ii. Системата за управление на риска се наблюдава редовно от съвета, преоценява се и се адаптира към обстоятелствата в ДП с оглед установяване и поддържане на адекватност и ефективност на вътрешния контрол, политиките и процедурите.
  - iii. Налице е разделение на задълженията между лицата, които притежават собствеността и управляват рисковете, лицата, които упражняват надзор върху рисковете, и лицата, които предоставят независими гаранции в рамките на ДП.
  - iv. Системата за управление на риска включва оценки на риска, които: (i) се извършват редовно; (ii) са съобразени с нуждите на ДП; (iii) отчитат присъщите вътрешни и външни рискове по отношение на вероятността от настъпване и въздействието на настъпването им върху постигането на целите на ДП, както и остатъчните рискове; (iv) изрично третираят цялостен набор от рискове, свързани с корупцията, като отчитат

високорисковите области и вътрешноличностните и междуличностните аспекти (напр. човешкото поведение и взаимодействията между съвета на ДП и правителството); и (v) интегрират различни гледни точки, включително тези от дружеството и от ключови заинтересовани страни (представляващи различни нива на власт в дружеството, юрисдикции и различни части на бизнеса).

- v. Представителите на ДП, отговарящи за оценките на риска в рамките на дружеството, трябва да имат достатъчно правомощия, за да подпомогнат полезно, да идентифицират рисковете, да избират подходящи ответни мерки и да реагират по премерен начин при проблемни констатации.
- vi. Когато е възможно, ДП следва да оповестяват публично информация за съществените рискове, свързани с почтеността, системата за управление на риска и мерките, предприети за ограничаване на рисковете.

Насърчаване на мерките за вътрешен контрол, етика и съответствие в държавните предприятия

2. Без да се намесва в управлението на отделните ДП, държавата следва да предприеме подходящи стъпки за насърчаване на почтеността в ДП, като очаква и зачита, че съветите и висшето ръководство на ДП насърчават „корпоративната култура на почтеност“ в цялата корпоративна йерархия чрез, наред с другото: (i) ясно формулирана и видима корпоративна политика, забраняваща корупцията; (ii) улесняване на прилагането на приложимите разпоредби за борба с корупцията и почтеност чрез силна, изрична и видима подкрепа и ангажираност от страна на съветите и ръководството към мерките за вътрешен контрол, етика и съответствие (наричани по-долу „механизми за почтеност“); (iii) насърчаване на отворена култура, която улеснява и признава организационното обучение и насърчава доброто управление и почтеността и защитава докладващите лица (известни също като „лица, подаващи сигнали за нередности“), и; (iv) даване на пример с поведението си.
3. Държавата следва да насърчава механизмите за почтеност да се прилагат на всички нива на корпоративната йерархия и във всички структури, върху които дружеството има ефективен контрол, включително в дъщерните дружества. В съответствие с очакванията на държавата и приложимите законови разпоредби и доколкото е възможно, механизмите за почтеност трябва:
  - i. Да изискват високи стандарти на поведение чрез ясни и достъпни кодекси за поведение, етични или други подобни политики, които се отнасят по-специално до възлагането на обществени поръчки за стоки и услуги, както и, *наред с другото*, до възнагражденията на съветите и висшето ръководство, конфликтите на интереси, гостоприемството и развлеченията, политическите дарения, благотворителните дарения и спонсорството, подаръците, фаворизирането, непотизма или кронизма, както и до плащанията за улесняване, подбуждането и изнудването.
  - ii. Да гарантират, че високите стандарти на поведение се подкрепят, стимулират и прилагат чрез политики и процедури в областта на човешките ресурси, където процесите са адекватно разработени, за да гарантират наемането, задържането и освобождаването на служители въз основа на набор от обективни, предварително определени критерии.
  - iii. Да бъдат свързани със системата от финансови и счетоводни процедури, подкрепени от системата за управление на риска и свързаните с нея вътрешни контроли и разумно разработени, за да гарантират поддържането на достоверни и точни счетоводни книги, записи и отчети.
  - iv. Да гарантират, че ДП не търсят и не приемат изключения, които не са предварително предвидени в законовата или регулаторната рамка, включително във връзка с правата

на човека, околната среда, здравето, безопасността, труда, данъчното облагане и финансовите стимули.

- v. Да се прилагат към ангажиментите с агенти и други посредници, консултанти, представители, дистрибутори, изпълнители и доставчици, консорциуми и партньори в съвместни предприятия (наричани по-долу „бизнес партньори“), като се подсилват чрез надлежно документирана надлежна проверка, основана на риска, отнасяща се до тяхното наемане или сключване на договори, както и чрез упражняване на подходящ и редовен надзор върху бизнес партньорите. ДП могат, наред с другото, да установят ясни критерии за проверка, да информират бизнес партньорите си за ангажимента на компанията за борба с корупцията и почтеността и да поискат реципрочен ангажимент в писмена форма от бизнес партньорите.
  - vi. Да се наблюдават от съвета и други корпоративни органи, ако съществуват такива, които са независими от ръководството.
4. Държавата следва да насърчава съществуването на корпоративни мерки за осигуряване на положителна подкрепа за спазването на механизмите за почтеност от всички нива на корпоративната йерархия и за намаляване на опортюнистичното поведение. Това включва обучение на всички нива на предприятието и на дъщерните дружества относно съответните правни разпоредби, очакванията на държавата и механизмите за почтеност на предприятието, с възможност за измерване на степента на разбиране в цялата йерархия.
  5. Държавата следва да насърчава подходящи канали за надзор и докладване на ниво предприятие. Доколкото е възможно, това включва:
    - i. Очакване, че вътрешният одит, където съществува, разполага с необходимия капацитет, автономност и професионализъм, за да изпълнява надлежно своите функции.
    - ii. Насърчаване на създаването на специализирани комисии на съвета на директорите, когато това е уместно, особено по отношение на управлението на риска, одита, възнагражденията и обществените поръчки, когато това е уместно, като във всяка от тях има минимум един, а в идеалния случай - повече независими членове на съвета на директорите.
    - iii. Насърчаване наличието на ефективни мерки за предоставяне на насоки и консултации на директорите, ръководителите, служителите и, когато е уместно, на бизнес партньорите относно спазването на механизмите за почтеност на дружеството, включително когато се нуждаят от спешен съвет в трудни ситуации.
    - iv. Насърчаване създаването на ясни правила и процедури за служителите или други сигнализиращи лица, които да докладват на съвета за опасения относно действителни или предполагаеми незаконни или неправомерни практики в или по отношение на ДП (включително дъщерни дружества или бизнес партньори). При липса на навременни коригиращи действия или при наличие на разумен риск от негативни действия в областта на заетостта, служителите се насърчават да докладват на компетентните органи. Те следва да бъдат защитени от закона и на практика срещу всички видове неоправдано отношение в резултат на подаване на сигнал за опасения.
  6. Държавата следва да очаква от ДП да прилагат високи стандарти за прозрачност и оповестяване, подобни на регистрираните на борсата дружества с добри практики или на фирми при подобни обстоятелства, както и в съответствие с държавната политика за оповестяване. Освен това държавата може да насърчи оповестяването на организационната структура на ДП, включително на неговите съвместни предприятия и дъщерни дружества.
  7. Когато е приложимо, държавата следва да очаква от ДП да спазват законите, свързани с лобирането, например деклариране на среща в съответния регистър.
  8. Държавата следва да очаква, че съществуват корпоративни разследващи и дисциплинарни процедури за насърчаване спазването на законодателството и за справяне, наред с други

неща, с нарушения на всички нива на компанията на съответните закони или на механизмите за почтеност на компанията.

Запазване на автономността на органите за вземане на решения в ДП

9. Първостепенна отговорност на държавата е да гарантира, че съветите разполагат с необходимите правомощия, многообразие, компетенции и обективност, за да изпълняват автономно и почтено своите функции. Рамката на корпоративното управление трябва да гарантира, че съвета се отчита пред дружеството и пред акционерите, а където е предвидено в законодателството - подлежи на парламентарен контрол, като гражданите се признават като краен акционер. Това включва, наред с другото, че:
  - i. Политици, които са в състояние да влияят съществено върху условията на работа на ДП, не трябва да участват в съвета. Държавните служители и други обществени длъжностни лица могат да участват в управителните съвети, при условие че за тях се прилагат изискванията за квалификация и конфликт на интереси. По принцип към бившите политици следва да се прилага предварително определен период на изчакване.
  - ii. Във всички съвети трябва да има подходящ брой независими членове - недържавни и без изпълнителни функции, които да участват в специализирани комисии на съвета.
  - iii. Всички колективни и индивидуални отговорности на членовете на съвета следва да бъдат ясно определени. Всички членове на съветите следва да имат правно задължение да действат в най-добрия интерес на предприятието, като се съобразяват с целите на акционера. Всички членове на съветите следва да бъдат задължени да оповестяват всяка лична собственост, която имат в ДП, и да спазват съответните разпоредби за търговия с вътрешна информация.
  - iv. Членовете на съвета на ДП и изпълнителното ръководство следва да подават декларации пред съответните органи за своите инвестиции, дейности, заетост и ползи, от които може да възникне потенциален конфликт на интереси.
  - v. Членовете на съветите следва да бъдат подбирани въз основа на лична почтеност и професионални квалификации, като се използва ясен, последователен и предварително определен набор от критерии за съвета като цяло, за отделните длъжности в съвета и за председателя, и при спазване на прозрачни процедури, които следва да включват многообразие, проверка на миналото и, ако е уместно, механизми, насочени към предотвратяване на бъдещи потенциални конфликти на интереси (напр. използване на декларации за имущество).
  - vi. Трябва да съществуват механизми за управление на конфликти на интереси, които могат да попречат на членовете на съвета да изпълняват задълженията си в интерес на дружеството, и за ограничаване на политическата намеса в процесите на съвета. Потенциално конфликтните интереси следва да се декларират при назначаването и декларациите следва да се актуализират по време на мандата на съвета.
  - vii. Трябва да се въведат механизми за оценка и поддържане ефективността на работата и независимостта на съвета. Те могат да включват, наред с другото, ограничения на срока на всяко непрекъснато назначение или на допустимия брой повторни назначения в съвета, както и ресурси, които да позволят на съвета да има достъп до независима информация или експертиза.
10. Държавата следва да изрази очакване, че съветът ще прилага високи стандарти за наемане и поведение на висшето ръководство и на други членове на изпълнителното ръководство, които следва да бъдат назначавани въз основа на професионални критерии. Специално внимание следва да се обърне на управлението на конфликта на интереси и, във връзка с това, на движението на кадри между публичния и частния сектор (известно още като практики на „кадрова въртележка между държавния и частния сектор“).

Г. Отчетност на държавните предприятия и на държавата

V. ПРЕПОРЪЧВА *Прилагащите държави да осигурят надлежно разкриване на корупцията, както и разследване и правоприлагане, а ключовите процеси да бъдат поверени на институции, които са изолирани от влияние, потискане на тези процеси или разпространяване на публична информация относно тяхното провеждане. Силните, прозрачни и независими процедури за външен одит са средство за осигуряване на финансова коректност, информиране на акционерите за всички показатели на дружеството и ангажиране на заинтересованите страни. За тази цел Прилагащите държави, по целесъобразност действащи чрез своите принципи на собствеността, следва да предприемат следните действия:*

Създаване на механизми за отчетност и проверка на държавните предприятия

1. Когато законодателството го позволява, ДП могат да бъдат призовани да се отчитат пред националния законодателен орган или пред подобни избрани държавни органи. ДП следва да публикуват годишни доклади за дейността на ДП, включително одитирани финансови отчети, а държавата, в качеството на собственик, следва да се ангажира с агрегирано отчитане на своя портфейл от държавни предприятия, което да се оповестява публично.
2. Държавата следва да насърчава финансовите отчети на ДП да бъдат подлагани на годишен независим външен одит, основан на международно признатите стандарти за регистрирани на борсата дружества. Външният(те) одитор(и) следва да има(т) капацитет, професионализъм и независимост, за да предостави(т) обективна оценка на счетоводните отчети, финансовите отчети и вътрешния контрол на дружеството. Могат да се приложат следните съображения:
  - i. Външните одитори следва да се отчитат пред акционерите и да имат задължение към дружеството да полагат дължимата професионална грижа при извършването на одита.
  - ii. Следва да се разработят процедури за избор на външни одитори в съответствие с Насоките за ДП. От решаващо значение е външните одитори да са независими от ДП и големите акционери, т.е. от държавата в случая на ДП.
  - iii. Когато върховните одиторски институции играят роля в мониторинга на ДП, държавата следва да изисква ДП да бъдат допълнително подлагани на годишни външни одити, които се извършват в съответствие с международно признати стандарти. Върховните одитни институции не следва да заместват външния одитор. В допълнение, върховната одитна институция следва да избягва припокриване, фрагментиране или дублиране с обхвата на одитите, извършвани от външни одитори.
  - iv. Външните одитори на ДП следва да се подчиняват на същите критерии за независимост като тези за външните одитори на дружествата от частния сектор. Това изисква повишено внимание от страна на одитната комисия или съвета и обикновено включва ограничаване на предоставянето на неаудиторски услуги на одитираното ДП, както и

периодична ротация на одиторите или провеждане на търг за възлагане на външен одит.

- v. Върховната одитна институция, когато е упълномощена, може да извършва допълнителни и периодични одити на: (i) финансовите трансакции, включително субсидии и прехвърляне на активи, между държавата и държавните предприятия; и (ii) упражняването на функциите на собственост от страна на държавата. При ДП с поставени цели на политиката върховната одитна институция може също така да оценява адекватността на мерките за управление на риска и почтеността, установени за постигане на посочените цели на политиката. Констатациите от одита следва да бъдат обсъждани от законодателния орган своевременно, в съответствие с бюджетния цикъл, и да бъдат оповестявани публично.
  - vi. От външните одитори не следва да се очаква да разследват корупция или неправомерни практики като част от обхвата на одита, освен ако не са упълномощени да го направят. От външните одитори обаче следва да се изисква да докладват за действителни или предполагаеми незаконни или неправомерни практики на съответните корпоративни контролни органи и, ако е уместно, на компетентните органи, независими от дружеството.
3. Ролята на външния надзор и контрол в рамките на системата за почтеност в публичния сектор следва да бъде засилена, по-конкретно като се гарантира, че надзорните органи, регулаторните изпълнителни агенции и административните съдилища реагират на информация за предполагаеми нарушения или неправомерни действия, получена от трети страни по отношение на ДП или държавата като техен собственик (като например жалби или твърдения, подадени от предприятия, служители и други лица).

Предприемане на действия и спазване на надлежния процес при разследвания и наказателни преследвания

4. Правните и регулаторните изисквания, които засягат практиките на корпоративно управление, следва да бъдат приложими. Това обаче в повечето случаи не е в правомощията на лицата, упражняващи права на собственост върху ДП, но принципалът на собствеността следва да оказва пълно сътрудничество на съответните органи и при никакви обстоятелства да не предприема стъпки за възпрепятстване на текущите производства.
5. Гражданските, административните или наказателните санкции за корупция или други незаконни действия следва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи. Те следва да се прилагат както за физически, така и за юридически лица, включително ДП.
6. На лицата, които желаят да докладват за действителни или предполагаеми незаконни или неправомерни практики във и по отношение на ДП, включително свързани с държавния собственик, следва да се осигури правна и практическа защита срещу всички видове неоправдано третиране в резултат на докладването.
7. Прилагащите държави следва да насърчават ДП, които получават доклади за действителни или предполагаеми незаконни или неправомерни практики от външен одитор, да реагират активно и ефективно на тези доклади.
8. Следва да се разработят прозрачни процедури, за да се гарантира, че всички открити нередности във и по отношение на ДП се разследват и при необходимост се подвеждат под съдебна отговорност в съответствие с националните правни процедури. Прилагането на разпоредбите на правната рамка следва да бъде стриктно и систематично и да гарантира, че ДП не получават несправедливо предимство или не са защитени поради собствеността си. Освен това:

- i. Надзорните, регулаторните и правоприлагащите органи следва да притежават правомощия, почтеност и ресурси за да изпълняват задълженията си по професионален и обективен начин, като същевременно гарантират надлежни процедури и зачитат основните права. Нещо повече, решенията им следва да се постановяват без неоправдано забавяне и, ако е необходимо, да бъдат прозрачни и подробно разяснени.
  - ii. Разследването и наказателното преследване на случаи на корупция или свързани с нея незаконни действия, в които са замесени ДП, не следва да се влияят от съображения, свързани с националния икономически интерес, потенциалния ефект върху отношенията с друга държава или самоличността на замесените физически или юридически лица.
  - iii. Съответните държавни органи следва да оказват пълно съдействие при разследвания, в които участват ДП или държавата като собственик на предприятията, и следва да насърчават ДП да правят същото.
9. Когато е установена корупция или неправомерна практика, принципалът на собствеността следва да разполага с процедури за последващи действия спрямо ДП, за да се подпомогне ограничаването на повторни случаи. Това може да включва, наред с другото, насърчаване на ДП да разработи план за действие въз основа на анализ на първопричините и да съобщи за извлечените поуки в цялата йерархия на ДП. Държавата трябва следователно да оцени необходимостта от реформи в рамките на ДП или при изпълнението на своите задължения.

Привличане участието на гражданското общество, обществеността и медиите, както и на бизнес общността

10. Прозрачността и ангажираността на заинтересованите страни следва да се насърчават на всички етапи от процесите на вземане на решения от страна на правителството, за да се насърчи отчетността и обществения интерес. Това включва държавата да дава пример по отношение на прозрачността, като активно се стреми да подобрява обществените познания за ДП.
11. Съответните държавни органи следва да бъдат насърчавани да си сътрудничат със заинтересованите страни, синдикатите, представителите на частния сектор, обществеността и медиите за улесняване анализа на оповестената информация и, когато е целесъобразно, за изтъкване и решаване на проблемите, свързани с корупцията в ДП и по отношение на тях.
12. Държавата може да насърчи ДП да обмислят възможността за взаимодействие с гражданското общество, бизнес организациите и професионалните асоциации, което да помогне за укрепване развитието и ефективността на механизмите за почтеност.
13. Заинтересованите страни, включително кредитори и конкуренти, следва да имат достъп до ефикасни средства за правна защита чрез безпристрастни правни или арбитражни процедури, когато считат, че правата им са били нарушени.
14. Представителите на държавата и на ДП следва да се въздържат от действия, които служат за потискане или ограничаване по друг начин на гражданските свободи, включително свободата на критикуване или разследване, на организациите на гражданското общество, профсъюзите, представителите на частния сектор, обществеността и медиите.

Допълнителни разпоредби

VI. ПРИКАНВА Генералния секретар да разпространи настоящата Препоръка.

VII. ПРИКАНВА Прилагащите държави да разпространят настоящата Препоръка.

VIII. ПРИКАНВА държавите, които не са страни по настоящата Препоръка, да я вземат надлежно предвид и, при необходимост, да се придържат към нея, като тя подлежи на преразглеждане от Работната група за държавната собственост и приватизационните практики.

IX. УКАЗВА на Комитета за корпоративно управление, чрез Работната група за държавната собственост и приватизационните практики и в сътрудничество с Работната група по въпросите на подкупването в международните търговски сделки и Работната група на старшите служители в областта на почтеността в публичния сектор:

1. да служи като форум за обмен на информация относно опита във връзка с прилагането на настоящата Препоръка;
2. да разработи чрез приобщаващ процес ръководство за прилагане, което да помага на Прилагащите държави да прилагат Препоръката;
3. да следи за изпълнението на настоящата Препоръка, и; да докладва пред Съвета за изпълнението на настоящата Препоръка не по-късно от пет години след нейното приемане и най-малко на всеки десет години след това.

Библиография

- G20 (2018), G20 High-Level Principles on Preventing Corruption and Ensuring Integrity in State-Owned Enterprises, http://www.g20.utoronto.ca/2018/final_hlps_on_soes.pdf.
- OECD (2019), OECD Recommendation of the Council on Guidelines on Anti-Corruption and Integrity in State-Owned Enterprises, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0451>.
- OECD (2018a), *State-Owned Enterprises and Corruption: What Are the Risks and What Can Be Done?*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264303058-en>.
- OECD (2018b), OECD Strategic Approach to Combating Corruption and Promoting Integrity, <https://www.oecd.org/corruption/oecd-strategic-approach-to-combating-corruption-and-promoting-integrity.htm>.
- OECD (2018c), OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct, <http://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>.
- OECD (2017), Recommendation of the Council on Public Integrity, <http://www.oecd.org/gov/ethics/recommendation-public-integrity/>.
- OECD (2016), *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas: Third Edition*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264252479-en>.
- OECD (2015a), *OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 Edition*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264244160-en>.
- OECD (2015b), *G20/OECD Principles of Corporate Governance*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264236882-en>.
- OECD (2015c), Recommendation of the Council on Public Procurement, <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/recommendation/>.
- OECD (2014), *OECD Foreign Bribery Report: An Analysis of the Crime of Bribery of Foreign Public Officials*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264226616-en>.
- OECD (2011), OECD Declaration and Decisions on International Investment and Multinational Enterprises, <http://www.oecd.org/investment/oecddeclarationanddecisions.htm>.
- OECD (2011), OECD Guidelines for Multinational Enterprises, <http://mneguidelines.oecd.org/guidelines/>.
- OECD (2011), OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, <http://www.oecd.org/corruption/oecdantibriberyconvention.htm>.
- OECD (2009), Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions and its Annex II: Good Practice Guidance on Internal Controls, Ethics, and Compliance, <http://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/oecdantibriberyrecommendation2009.htm>.
- OECD (2003), Recommendation of the Council on Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service, <https://www.oecd.org/gov/ethics/oecdguidelinesformanagingconflictinterestinthepublicservice.htm>.

www.oecd.org/corporate

